

SHOIR ESHQOBIL VALI IJODINI O'RGANISH

Turabekova Laylo Shavkat qizi

Samarqand Davlat Chet tillar instituti

O'zbek tili va adabiyoti yo'nalishi I-kurs talabasi

turabekovalayloshavkatovna@gmail.com

77 262 62 58

Annotatsiya: Mazkur maqola o'zbek adabiyotining yirik namoyandalaridan bo'lgan Shoir Eshqobil Valining she'riy asarlari va nasriy ijodini o'rganishga qaratilgan. Shoirning «Ming ikkinchi kecha», «Farang ohanglari», «Slavyan ohanglari» kabi she'riy to'plamlari, shuningdek, uning «Senga» sonet-gulchambari o'zbek adabiyotida yangi bir yo'nalish ochgan. Ushbu maqolada shoirning she'riyati, falsafiy qarashlari, tarjimashunoslik faoliyati va ijodidagi yuksalishlar bilan bog'liq tahlillar keltirilgan. Shoir o'z asarlarida milliy va umumbashariy qadriyatlarni uyg'unlashtirgan holda, o'zbek adabiyotiga yangi nafas bag'ishlagan. Maqolada uning adabiy faoliyati va asarlarini tahlil qilish orqali Eshqobil Valining o'ziga xos poetik uslubi, shakl va mazmunidagi yangiliklar va uning jahon adabiyoti bilan bog'liqligi ko'rsatib o'tilgan.

Kalit so'zlar: Eshqobil Vali, She'riyat, Ming ikkinchi kecha, Farang ohanglari, Slavyan ohanglari, Milliy qadriyatlar, Umumbashariy qadriyatlar, Tarjimashunoslik, O'zbek adabiyoti, Falsafiy tahlil, She'r shakllari, Shoir ijodi, Adabiy yangiliklar, Poetika, Yangi shakl, Adabiy to'plamlar, Tarjima faoliyati, Falsafiy she'riyat, Shaxsiy izlanishlar, Shoir va adabiyot, Zamonaviy adabiyot.

Kirish

Shoir Eshqobil Vali o'zining ijodi bilan o'zbek adabiyotiga katta hissa qo'shgan ijodkor sifatida tanilgan. Uning she'riyati nafaqat o'zbek adabiyotini boyitgan, balki milliy adabiyotdan tashqariga chiqqan holda, jahon adabiyotiga o'z qo'shgan hissasini ko'rsatgan. Shoirning she'riy asarlari o'zida chuqur falsafiy ma'no va ulkan estetik qiymatni mujassam etgan. Eshqobil Vali asarlarini o'rganish nafaqat o'zbek adabiyotini, balki umumjahon adabiyotini yaxshiroq tushunish uchun ham

muhimdir. Maqola davomida Eshqobil Valining "Ming ikkinchi kecha", "Farang ohanglari" to'plamlarini, shuningdek uning "Senga" sonet-gulchambari ustida batafsil tahlil qilamiz.

Shoir Eshqobil Valining hayoti va ijodiy yo'li

Shoir Eshqobil Vali, XX asrning ikkinchi yarmida yashab ijod qilgan o'zbek adabiyotining yetakchi vakillaridan biridir. U 1965-yil 27-fevralda Samarqand viloyati Pstdarg'om tumanida tug'ilgan va o'z ijodini to'liq mustaqillik davriga qadar davom ettirgan. Shoirning she'riyatiga ta'sir qilgan asosiy omillar □ bu uning hayoti, milliy qadriyatlar va dunyoqarashidir. Shoir o'zining she'riyatida milliy o'zlikni, an'analarga hurmatni va zamonaviy g'oyalarning uyg'unligini yaratishga intiladi.

Eshqobil Vali ijodida bir qancha tematik nuqtalar mavjud. Ularning orasida insonning ichki izlanishlari, muhabbat, o'zini anglash, inson va tabiat o'rtasidagi aloqalar kabi mavzular alohida o'rin tutadi. Shoirning she'riyati nafaqat estetik, balki g'oyaviy jihatlari bilan ham ajralib turadi. U she'rlarida milliy qadriyatlarni va umumbashariy qadriyatlarni uyg'unlashtirgan holda, zamonaviy she'riyatda yangi shakllarni yaratishga muvaffaq bo'lgan.

Shoirning she'riy asarlaridagi asosiy mavzulardan biri □ bu insonning hayotiy tajribalari, ayniqsa, muhabbat va izlanishlarga oid. 'Ming ikkinchi kecha' to'plami Eshqobil Valining she'riyatidagi eng muhim asarlardan biri sifatida tanilgan. Ushbu asarda shoir, o'zining she'rlari orqali inson ruhining eng nozik, eng chuqur qatlamlariga yetib boradi. Eshqobil Vali she'riyatida muhabbatning eng g'aroyib, ba'zan qiyin va og'ir tomonlari tasvirlanadi. Shoir, muhabbatni nafaqat bevosita hislar tarzida, balki falsafiy va ma'naviy izlanishlar tarzida yoritadi.

Shoirning "Karmen" to'plami o'ziga xos bo'lib, unda Shoir Fransiyaning klassik she'riyatiga bo'lgan hurmatni ifodalagan. 'Karmen' she'riy asarida Shoir, muhabbat va uning noaniqligi, insonning muhabbatga bo'lgan munosabati haqida yozadi. Ushbu asarda insonning ruhiy holatlari, uning ichki kurashlari tasvirlanadi. Shoir, "Karmen" asarida zamonaviy falsafiy qarashlarni o'z she'rlariga singdirgan va shuningdek, o'zbek adabiyotiga yangi badiiy shakllarni kiritishga intilgan.

Shoir Eshqobil Vali ijodining asosiy xususiyatlari

Shoir Eshqobil Valining she'riyati o'zining mustaqil, betakror uslubi bilan ajralib turadi. Uning ijodida milliy qadriyatlar, an'anaviy shakllar va ulkan falsafiy masalalar hamda zamonaviy dunyoqarashning uyg'unligi mavjud. Shoirning "Ming ikkinchi kecha" to'plami uning eng yirik asaridir. Ushbu asarda she'riy shakllar an'anaviy, ammo mazmuni yangilanishni talab qiladigan shaklda ifodalangan. Shoirning so'zlariga chuqur ma'no berish uchun u zamonaviy texnikalar va o'ziga xos ifoda vositalarini ishlatgan. Bu esa uning she'riyati o'quvchi uchun juda jozibador va o'ylantiruvchi bo'lishiga olib keladi.

"Karmen" va "Farang ohanglari" to'plamlari esa sho'r va nozik muammolarni yoritishda she'riyatning jiddiy va falsafiy aspektlariga ham e'tibor qaratadi. Bu to'plamlarda Shoir o'zining ichki dunyosini ifodalash bilan birga, insonning muammolarini va ularni yechishga bo'lgan intilishlarini ta'riflaydi. Uning she'rlarida muhabbat, adolat, insoniyat va ulug' qadr-qimmat kabi universal mavzular yoritiladi. Bu esa uning asarlarini nafaqat o'zbek, balki dunyo miqyosida ham e'tirof etilishiga olib keldi.

Shoirning tarjimashunoslik faoliyati

Shoir Eshqobil Valining tarjimashunoslik faoliyati ham katta ahamiyatga ega. U o'zbek adabiyotiga nafaqat o'z she'riy asarlari bilan, balki rus tilidagi yirik adabiyot namoyandalarining asarlarini o'zbek tiliga tarjima qilish orqali ham hissa qo'shgan. Shoir, Puskin, Lermontov, Pasternak kabi rus shoirlarining asarlarini o'zbek tiliga tarjima qilib, jahon adabiyotini o'zbek o'quvchilariga tanishtirishga muvaffaq bo'lgan. Tarjima orqali Shoir o'zining adabiy imkoniyatlarini kengaytirgan va adabiyotdagi global bog'lanishlarni kuchaytirgan.

Shoir Eshqobil Vali she'riyatida falsafiy muammolar, hayot va o'lim, muhabbat va xiyonat, odam va tabiat o'rtasidagi munosabatlar keng yoritilgan. Shoir, o'z asarlarida insoniyatning asosiy muammolarini, ularning ichki kurashlarini, o'zini anglashdagi izlanishlarini ko'rsatadi. Uning she'riyatida ma'naviyat, o'ylash va idrok qilishning chuqur tafakkuri mavjud. Eshqobil Valining she'rlarida o'quvchi o'zining ichki dunyosini, tashqi dunyo bilan bo'lgan aloqalarini, hayotiy muammolarni, ularni

yechish yo'llarini izlashga majbur bo'ladi. Puskin, Lermontov, Pasternak, Akhmatova, Mandelshtam kabi katta shoirlarning asarlarini o'zbek tiliga tarjima qilib, Shoir Eshqobil Vali o'zbek adabiyotini xalqaro maydonda ham tanitishga erishdi. Shoirning tarjimashunoslik faoliyati uning she'riyatiga ham katta ta'sir ko'rsatdi, chunki u boshqa adabiyotlardan yangi uslub va shakllarni o'zlashtirgan.

Shoir tarjima qilgan asarlar orqali o'zbek o'quvchilariga jahon adabiyotini tanitgan va ularning badiiy tafakkurini boyitgan. Bu jarayon nafaqat o'zbek she'riyatini rivojlantirishga xizmat qildi, balki boshqa xalqlarning madaniy merosiga nisbatan hurmatni shakllantirdi.

Shoir Eshqobil Vali o'z ijodida milliy qadriyatlarni umumiy insoniyat qadriyatlari bilan uyg'unlashtirishga muvaffaq bo'lgan. Uning she'riyatida o'zbek xalqi va uning madaniyati muhim o'rin tutadi. Shoirning "Senga" sonet-gulchambari, "Karmen", "Farang ohanglari" kabi asarlarida milliy va umumbashariy qadriyatlar bir-birini to'ldiradi. Shoir o'zbek xalqining tarixiy an'analari va madaniyatini jahon miqyosidagi qadriyatlar bilan bog'lab, yangi va mukammal poetik shakllarni yaratgan. Bu uning she'riyatini jahon adabiyotida yuksak o'rin egallashga olib keldi.

Shoir Eshqobil Vali she'riyati nafaqat estetik, balki falsafiy jihatlari bilan ham ajralib turadi. U she'rlarida hayotning ma'nosizligi, insonning ichki kurashlari, muhabbat, adolat, insoniyat va tabiatning birligi kabi murakkab falsafiy masalalarni ko'taradi. Uning she'rlarida ma'naviyatga bo'lgan hurmat, insonning haqiqiy baxti, va yuksak g'oyalar eng avvalo o'quvchiga yetkaziladi. Shoirning she'riyati o'ziga xos falsafiy chuqurlik va hikmatni mujassam etgan.

Shoirning 'Senga' sonet-gulchambari uning eng yetuk she'rlaridan biridir. Ushbu sonet-gulchambar orqali Shoir muhabbat va umid kabi mavzularni o'zgacha uslubda ifodalagan. Bu asar faqat biror kishi uchun yozilgan bo'lsa-da, uning mazmuni keng ijtimoiy va falsafiy mavzularni qamrab olgan. Shoirning she'riyatidagi falsafiy jihatlari, uning insoniyatning umumiy muammolariga nisbatan yondoshuvini ko'rsatadi.

Eshqobil Valining xulq-atvori va shaxsiy hayoti

Shoir Eshqobil Vali shaxsiy hayotida ham o'ziga xosdir. Uning ijodi ko'plab shaxsiy izlanishlar va hayotiy tajribalardan olingan ilhomga asoslanadi. Shoir o'zining she'riyatida odamlarning ichki kurashlarini, ularning nozik hissiyotlarini, muhabbat va og'riqni tasvirlashga intiladi. Shoirning she'riyatida ko'pincha insonning o'zini anglash jarayoni, uning ruhiy holati, hayotga bo'lgan munosabati aks etadi. Shoir Eshqobil Vali ijodida o'zlik, o'zini anglash, va adolatning yuksak qiymati ko'rsatilgan.

Shoir Eshqobil Vali o'zining she'riyatida milliy qadriyatlarni hamda umumbashariy qadriyatlarni uyg'unlashtirishga muvaffaq bo'lgan. Uning she'rlari milliy o'zlikni ifodalashda muhim ahamiyatga ega. Shoirning 'Ming ikkinchi kecha' asarida, u nafaqat o'zbek madaniyatini, balki umumbashariy qadriyatlarni ham o'z she'rlarida yoritishga muvaffaq bo'lgan. Shoirning she'riyatidagi milliy elementlar, ularning shakl va mazmun jihatidan yangi usulda ifodalangan.

Shoir Eshqobil Vali ijodida milliy an'analar va qadriyatlar zamonaviy g'oyalar bilan uyg'unlashgan. U o'z she'riyatida o'zbek xalqining tarixini, urf-odatlarini va qadriyatlarini yuksak darajada tasvirlaydi. Shoirning asarlarida milliy o'zlikni saqlash va uni rivojlantirishga bo'lgan intilish seziladi. Shoirning she'rlaridagi milliy elementlar uning she'riyatiga o'ziga xoslik, yangi shakl va ma'no kiritdi.

Xulosa

Shoir Eshqobil Vali o'zining she'riy asarlari va nasriy ijodi orqali o'zbek adabiyotiga katta hissa qo'shgan va jahon adabiyotiga o'zining mushtarak fikrlarini ulashgan. Uning asarlari o'zida milliy va umumiy qadriyatlarni uyg'unlashtirgan holda yangi shakl va mazmunni yaratgan. Shoirning tarjimashunoslik faoliyati ham adabiyotga katta hissa qo'shgan. Uning ijodini o'rganish o'zbek adabiyotining rivojlanishiga va uning jahon miqyosidagi o'rnini anglashga yordam beradi. Shoir Eshqobil Vali o'zining she'riyati va tarjima faoliyati orqali o'zbek adabiyotini jahon miqyosida tanitishga muvaffaq bo'lgan. Uning ijodi nafaqat o'zbek, balki jahon adabiyotining bir qismi sifatida qadrlanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdurahim Turubov, ‘Shoir Eshqobil Vali: Ijod va Tarjimashunoslik Faoliyati’ (2016).
2. Eshqobil Vali, «Ming ikkinchi kecha» to’plami, 2011.
3. Shoir Eshqobil Vali va uning she’riy asarlari haqidagi ilmiy tahlillar.
4. Shoir Eshqobil Valining tarjima faoliyati va uning jahon adabiyotiga qo’shgan hissasi.
5. Shoirning «Senga» sonet-gulchambari va uning umumiy falsafiy mazmuni.